

ทะเบียนภูมิปัญญาในชุมชน

บ้านป่าข้าวหลาม หมู่ ๗

ตำบล/เขต.....กิ่งช้าง.....อำเภอ.....แม่แตง.....จังหวัด.....เชียงใหม่.....

ทะเบียนภูมิปัญญาในตำบลกีดช้าง

ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชนตำบลกีดช้าง..... อำเภอแม่แตง..... จังหวัด.....เชียงใหม่.....

รหัสภูมิปัญญา	ชื่อภูมิปัญญา	สาขา	เจ้าของภูมิปัญญา	จุดเด่นของภูมิปัญญา	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	บริเวณที่พบ	หมายเหตุ
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๗-๐๐๑/๑๑	ทอผ้า	อุตสาหกรรมและหัตถกรรม		มีลายผ้าที่เป็นจุดเด่นเพราะชาวบ้านเป็นคนคิดลายผ้าเอง นำัญพีชมาปักเป็นลวดลาย มีการใช้สีย้อมผ้าจากธรรมชาติ	เป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นเดิมที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและเผยแพร่กันเฉพาะในชุมชน วัตถุประสงค์ที่ใช้ ผ้าย สีย้อมผ้าจากธรรมชาติ ด้าย พีชที่นำมาย้อมผ้า เช่น ไม้สักที่ให้สีเหลือง ไม้ดู่ที่ให้สีน้ำตาลเข้ม และไม้เพกาที่ให้สีแดง		
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๗-๐๐๒๒/๑	การทำข้าวเบาะ	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		การทำข้าวเบาะเกิดจากการที่อดีตชาวบ้านมีข้าวในปริมาณที่น้อยไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนจึงมีการหาพืชที่สามารถทดแทนข้าวได้ซึ่งนั่นก็คือมัน มารวมกับข้าวเพื่อลดปริมาณการบริโภคข้าว	เป็นการนำข้าวและมันมาบดรวมกันแล้วนำไปรับประทานได้ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ		
๘-๖๕๐๐๖๐๕-๐๗-๐๐๓/๔	การอยู่ไฟหลังคลอด	การแพทย์แผนไทย		เป็นการรักษามดลูกให้เข้าอู่ของผู้หญิงหลังคลอดบุตร	เป็นการให้หญิงที่คลอดบุตรเสร็จใหม่เข้าไปอยู่ในห้องที่มีตสนิท ไม่มีอากาศถ่ายเท เอาหม้อสมุนไพร(เซเมอ)ไปไว้ที่ใต้เก้าอ้นั่งอยู่ โดยต้องทำแบบนี้ทุกวันเป็นเวลา ๑ เดือน		

วิธีการบันทึกข้อมูลลงในทะเบียนพรรณไม้ในชุมชน

๑. รหัสพรรณไม้

ข้อมูลในช่องข้อมูลแรกของทะเบียนพรรณไม้จะเป็นรหัสพรรณไม้ของพืชชนิดนั้น ดังตัวอย่างข้างล่าง

รหัสพรรณไม้	ชื่อพื้นเมือง (ชื่อที่ท้องถิ่นนั้นเรียก)	ลักษณะวิสัย (เช่น ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย ฯ)	ลักษณะเด่นของพืช เช่น สี กลิ่น ยาง มีหนาม ฯ	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น (เช่น เป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องมือเครื่องใช้ ฯ)	บริเวณที่พบ (ระบุ ชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด)	หมายเหตุ
๘-๓๐๒๐๑๐-๐๓- ๐๐๑/๓	มะเว่อ	ไม้พุ่ม	ทั้งต้นมีกลิ่นน้ำมันหอม ระเหย มีหนามตามลำ ต้น ผลขนาดใหญ่ น้ำผล สุกมีรสเปรี้ยว	ผล นำน้ำผลสุกมาประกอบ อาหาร เช่น ลาบ ก้อย ต้มยำ ใบ นำมาหั่นใส่ก้อย	บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๓ บ้านหนอง ขอน ต.คลองไผ่ จ.นครราชสีมา	

ตัวอย่างรหัสพรรณไม้ที่บันทึกอย่างสมบูรณ์ เช่น ๘-๓๐๒๐๑๐-๐๓-๐๐๑/๓

- ๘ คือ รหัสกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
- ๓๐๒๐๑๐ คือ รหัสหมายเลขตำบล
- ๐๓ คือ รหัสหมายเลขหมู่บ้าน
- ๐๐๑ คือ รหัสชนิดพรรณไม้
- /๓ คือ รหัสจำนวนพรรณไม้ที่สำรวจ

๒. ชื่อพื้นเมือง

ข้อมูลในส่วนถัดมาจะเป็นชื่อพื้นเมือง ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกพืชนั้นๆในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจทำการบันทึกมาเพียงชื่อเดียว หรืออาจบันทึกมาหลายชื่อแต่ชื่อแรกควรจะเป็นชื่อที่นิยมเรียกทั่วไปในท้องถิ่นของโรงเรียนนั้นๆ ดังตัวอย่าง

รหัสพรรณไม้	ชื่อพื้นเมือง (ชื่อที่ท้องถิ่นนั้น เรียก)	ลักษณะวิสัย (เช่น ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย ฯ)	ลักษณะเด่นของพืช เช่น สี กลิ่น ยาง มีหนาม ฯ	ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น (เช่น เป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องมือเครื่องใช้ ฯ)	บริเวณที่พบ (ระบุ ชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด)	หมายเหตุ
๘-๓๐๒๐๑๐-๐๓- ๐๐๑/๓	มะเว่อ	ไม้พุ่ม	ทั้งต้นมีกลิ่นน้ำมันหอม ระเหย มีหนามตามลำ ต้น ผลขนาดใหญ่ น้ำผล สุกมีรสเปรี้ยว	ผล นำน้ำผลสุกมาประกอบ อาหาร เช่น ลาบ ก้อย ต้มยำ ใบ นำมาหั่นใส่ก้อย	บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๓ บ้านหนองขอน ต.คลองไผ่ จ.นครราชสีมา	

๓. ลักษณะวิสัย

เป็นลักษณะที่สังเกตได้จากพืชนั้นๆ ว่าเป็น ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย ไม้รอเลื้อย ไม้ล้มลุก ฯลฯ ถ้าเป็นพืชวงศ์หญ้า เช่น ข้าว ข้าวโพด จะมีลักษณะวิสัยเป็น หญ้า ยกเว้นพวกไม้ไผ่ จะมีลักษณะวิสัยเป็น ไม้ไผ่ นอกจากนี้พวกวงศ์ปาล์ม เช่น มะพร้าว หมาก หวาย จะมีลักษณะวิสัยเป็น ปาล์ม และพืชพวกเฟิร์น จะมีลักษณะวิสัยเป็นเฟิร์น

๔. ลักษณะเด่นของพืช

คือลักษณะเด่นของพืชนั้นๆ ที่จะช่วยบอกว่าพืชนั้นมีลักษณะที่แตกต่างจากพืชอื่นอย่างไร และทำให้ทราบว่าพืชนั้นเป็นพืชชนิดใด เช่น สีของดอกและผล สีน้ำยาง ซึ่งการบันทึกลักษณะเด่นของพืชมาด้วยนั้น จะช่วยในการระบุชนิดของพืช โดยเฉพาะพืชที่เป็นชนิดต่างกันแต่มีชื่อเหมือนกันบางครั้งการสับสนระหว่างลักษณะเด่นกับประโยชน์ของพืช เช่น ใช้เป็นไม้ประดับ ใช้เป็นไม้คลุมดิน ใช้รักษาโรค ฯลฯ ข้อความเหล่านี้ไม่ใช่ลักษณะเด่นของพืช แต่เป็นประโยชน์ของพืชนั้นๆ

๕. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลภูมิปัญญาเพื่อการดำรงชีพ เช่น ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน เช่น ใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการล่าสัตว์ จับสัตว์ หาของป่า ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ใช้ในการสร้างบ้านเรือน ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับด้านวัฒนธรรมด้านโภชนาการ ด้านอาหาร วิธีการปรุง หรือการถนอมอาหาร ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม หรือยารักษาโรค เช่นการนำสมุนไพร มาใช้เป็นตัวยา การผสมยา วิธีปรุงยา การใช้ยารักษาโรคในคน หรือโรคในสัตว์

๖. บริเวณที่พบ

การบันทึกบริเวณที่พบพืชนั้นๆว่าอยู่ที่บริเวณใดบ้างจะเป็นประโยชน์ในการทำแผนผังแสดงที่ตั้งพรรณไม้ในบริเวณท้องถิ่นนั้นๆ

๗. หมายเหตุ

บันทึกข้อมูลอื่นๆ ที่พบเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ. **ทะเบียนพรรณไม้**. เอกสารงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ก๗-๐๐๕. กรุงเทพฯ. ๖ น.

สายันต์ ไพเราะญจิตร.๒๕๕๐.การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน.โครงการหนังสือโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน.กรุงเทพฯ. ๖๙ น.